

Ķirpēni, kas nekļuva par pilsētu

Pa Dobeles - Bauskas šoseju braucot, Ķirpēniem parasti paskrienam garām. Ātrums gan ir jāsamazina, jo zīme brīdina, ka esam iebraukuši apdzīvotā vietā, taču no ciemata izdodas saskatīt tik vien kā daudzdzīvokļu māju aizmazdārziņu dobēm. Tikai, nogriežoties no šosejas un iebraucot ciematā dziļāk, var ieraudzīt, kāds tas īsti ir.

Tikai dzīvojamās mājas

Ķirpēni ir viena no septiņām Auru pagasta apdzīvotajām vietām. To pieskaita vidējciemiem, un, pēc statistikas ziņām, 2021. gadā tajā ir dzīvojuši ap 200 cilvēku. Raugoties no izvietojuma un sabiedriskā transporta pieejamības viedokļa, ciems iekārtoties stratēģiski izdevīgā vietā. Vairākas reizes dienā ciemata autopieturā pietāj autobusi, kas kursē starp Dobeli un Aucī, Bukaišiem, Tērveti, Bausku.

Sākotnējais saimniecības un arī ciemata nosaukums ir radies no tuvējās Ķirpēnu mājas. Vēlāk sovhozs pārdēvēts par padomju saimniecību «Kroņauce», bet īstā, vēsturiskā Kroņauce, kā zināms, atrodas 2 kilometrus tālāk Tērvetes pagastā. Līdz ar to nosaukumi radījuši ne vienu vien pārpratumu. Lai saprastu, kas ir kas, šeit aprakstāmais ciemats ir dēvēts gan par Kroņauces saimniecības ciematu, gan par Ķirpēniem, otrs - par Tērvetes kolhoza ciematu un arī Kroņauci vietas izpratnes ziņā. No 2004. līdz 2012. gadam bijušas divas Kroņauces, un arī Ķirpēni kartēs uzrādīti kā apdzīvota vieta Kroņauce.

Tā kā ciemats ir padomju laiku produkts, nekādas vēsturiskās vērtības, tajā, protams, nav atrodamas. Ciematu veido piecas daudzdzīvokļu mājas un daudzas skaistas privātmājas ar sakoptiem, šobrīd apsnigušiem dārziem tām apkārt. Tās sagrupējušas trīs ielās - Ķirpēnu, Līvānu un Upes ielā. Savdabīgi ir tas, ka ciematā vispār nav nekādas ēkas, pat ne veikala, vai laukuma, kas daudzmaz iezīmētu tā centru. Pat autobusu pietura atrodas šosejas malā. Varbūt vienīgi bērnu rotaļu laukums varētu uz centrālo vietu pretendēt?

Ciemats izauga sivēnu dēļ

Kā radies un attīstījies ciemats, noskaidrot palīdz Latvijas Nacionālā digitālā bibliotēka.

Lūk, ko ir rakstījis laikraksts «Darba Balss» 1950. gadā.

«Mazas upītes krastos uz diviem pakalniem Dobeles - Kroņauces ceļa malā 13. kilometrā paceļas padomju saimniecības «Liel-ķirpēni» jaunais strādnieku ciemats. Pa gabalu jau redzamas glītas brūnas standarta tipa mājiņas. Tajās dzīvo padomju saimniecības strādnieku ģimenes.

Karsta, nogurdinošā pēcpusdienas saule lejas pār viennātajām mājiņām ar mirdzošajiem logiem, kuros redz baltus aizkarus, bet desmit soļu tālāk skan darba troksnis.

Brauc pajūgi, automašīnas, piedodot granti, kokus, ķieģeļus u.c. būvmateriālus. Strādnieki jau uzlējuši betona pamatus vairākām jaunām strādnieku mājiņām un tagad steidz mūrēt sienas. Lūk, te mums izaugs vesels strādnieku ciemats, vesela iela, saka būvdarbu vadītājs b. Timošenko. Šovasar uzcelsim vēl trīs 4-istabu strādnieku mājiņas. Drīz būs vai vesela pilsēta.

Tāds pats darba troksnis skan arī ceļa otrajā pusē. Tur paceļas jaunas, modernas fermu ēkas.»

Pilsēta šajā vietā neizauga, bet prāvs padomju saimniecības ciemats gan. Var teikt, ka tas radās sivēnu dēļ. 40. gadu beigās, lai risinātu darbaspēka problēmas jauncelamajās cūku kūtiņās, strādniekus, kā stāsta, ir atveduši no Baltkrievijas. Cilvēkiem kaut kur bija jādzīvo, un puskilometra attālumā no kūtiņām taptas ciemats.

Padomju laikos sovhozs «Kroņauce» bija tipiska, specializēta sivēnu ražošanas saimniecība: divus mēnešus sasniegušos rukšķētājus atšķīra no cūku mātes un pārdeva. Cūkkopējas, kas galvenokārt bija sievietes, strādājušas sparīgi un spodrinājušas sovhoza vārdu. Saimniecības cūkkopēju brigāde par panākumiem cūkkopības attīstībā 1970. gadā ir izpelnījusies lielo godu piedalīties PSRS Tautas saimniecības sasniegumu izstādē Maskavā, un tā nav bijusi vienīgā reize. Rajona otrā galā, Kaķeniekos, piecgades rekordus «sita» cūkkopis Antons Bārtulis, bet šajā pusē augstus darba rādītājus uzrādīja «sava amata meistars» Zinaida Gaņebnaja, kura apbalvota ar Ļeņina un Darba Sarkanā Karoga ordeni.

Cūku komplekss «Kroņauce» otrpus ceļam joprojām pastāv un attīstās, un tur darbu ir atraduši vairāki ciemata iedzīvotāji.

Komisijas nebija apmierinātas

«Veidosim skaistus ciematus!» - ar šādu aicinājumu 70. gadu sākumā ir sākusies kampaņa par skaistu, sakoptu ciematu veidošanu. Kroņauces saimniecībā ar sivēnu audzēšanu viss ir bijis kārtībā, toties ar skaistuma ieviešanu ciematā gājis kā pa celmiem. Blakus esošais Tērvetes kolhoza ciemats allaž slavēts un likts par paraugu visai Latvijai, bet ar Ķirpēnos redzēto daudzās komisijas, kas sirojušas pa kolhoziem un sovhoziem, nav bijušas apmierinātas.

«Kroņauces ciemats izaudzis stihiski, bez īsta projekta. Zaļumu daudz, bet kārtības maz. Kamēr ciematā nebūs centrālas ka-

Ķirpēnu «saimniece» Valentīna Rimdenoka.

nalizācijas, par sadzīves kultūru nevar būt ne runas. Pie pirmajām ciemata mājām izauguši visdažādākie šķūniņi un kūtiņas», 1980. gadā secinājusi Dabas un pieminekļu aizsardzības biedrības komisija.

Kroņauces un vēl dažu citu rajona sovhozu vadībai pietiekts, ka dažādu piebūvju un kūtiņu celtniecībai vajadzētu ierādīt vietu tālāk no dzīvojamām mājām, lai nebojātu ciemata izskatu. «Cilvēki pierod pie nevēlības un nekārtības, un rodas uzskats, ka vienmēr tā ir bijis un būs.»

Kāds esi, lauku ciemats?

Jā, tā bija pirms vairāk nekā 40 gadiem. Kāds esi, lauku ciemats, tagad?

Stāsta Auru pagasta pārvaldes vadītājs Jānis Ozoliņš.

- Visumā ciemats ir visai glīts un sakopts. Kops tā pirmsākumiem ir pagājis daudz gadu, un tie, kas te ieradās, būdami jauni cilvēki un kuriem te dzima bērni, ir vai nu citā saulē vai mīt pansionātā, vai vēl vada dzīvi tepat, bērnu un kaimiņu pieskatīti. Viņi ir piedzīvojuši tos padomju laikus, kad sovhozs rūpējās par visu - laboja māju jumtus un krāsoja kāpņu telpas, deva ūdeni. Vajadzēja tikai dzīvot.

Tagad mājas ir privatizētas par pajām, un iedzīvotājiem pašiem par visu jā rūpējas. Privātmājas pamazām tiek pārdotas, ciematā sāk dzīvot jauni cilvēki, kuri saremontē vai pārbūvē vecās mājas, sakopj aizaugušo dārzu un ievēd kārtību. Tas tikai priecē, ka ienāk jaunas ģimenes.

Pašlaik ciematā nav tukšu māju, jo vieta ir izdevīga dzīvošanai. Viegli var tikt uz darbu, mazos bērnus ved uz Auru bērnudārzu «Auriņš», lielākajiem bērniem skolas ir netālu - Kroņaucē vai Dobelē.

Arī dzīvokļi, ja vien tos pārdod, tūlīt tiek pie pircējiem. Taču daudzdzīvokļu mājās pārsvarā dzīvo vecie cilvēki, un, ja jaunienācējs grib mājā ko uzlabot vai pārveidot, tas nenāk tik viegli. Ar to jā rēķinās, ja ir kopā būšana. Pārējiem iedzīvotājiem bieži nav ne naudas

līdzekļu, ne arī vēlšanās ko darīt. Veco cilvēku nostāja ir - manam mūžam pietiks! Taču ir mājas, kur kāds visu enerģiski ņem savās rokās un tad arī izdodas.

Cik varam, cenšamies no pagasta puses palīdzēt. Juntu par pašvaldības līdzekļiem es nedrīkstu saremontēt, bet vismaz varu ieteikt cilvēkus, kuri to var izdarīt. Tāpat arī citās lietās. Ir ļoti labi, ka ar ūdens pavedi un kvalitāti ciematā vairs nav nekādu problēmu. «Dobeles ūdens» ir stingri piestrādājis un visu sakārtojis.

Vienīgā mājā, kas atrodas bēdīgā stāvoklī, ir vēl pašā sākumā celtā ēka Ķirpēnu ielā. No astoņiem dzīvokļiem tagad ir apdzīvots tikai viens. Pārējo dzīvokļu īpašnieki ir miruši, bet mantiniekiem tur vairs nav ko mantot, un daži nelielas nezinis. Pašvaldība arī nedrīkst ieguldīt savus līdzekļus.

Dzīvību uztur tirdziņš

- Var teikt, ka dzīvību ciematā tagad uztur bagāžnieku tirdziņš, - uzsver Jānis Ozoliņš. - Tā kā Ķirpēni atrodas gandrīz krustcelēs, tā ir izdevīga vieta tirdziņam, kas ir labdarības projekts.

Arī Ķirpēniem tā ir ļoti laba lieta. Vietējie ļaudis var atnākt ar savām pirts slotiņām vai cimdiem, ietirgot kādu naudiņu un priecīgi aiziet mājās. Vietējiem ļaudīm, kas ir pensionāri vai nekur nestrādā, tas ir papildus ienākums. Tas ir forši. Viņi redz, ka var paši kaut ko izdarīt un nopelnīt, ne tikai prasīt.

Zinu, ka tirdziņa saimniekiem ir lieli plāni. Nopirkto teritoriju pie ceļa viņi ir plānojuši labiekārtot. Ir arī ideja par nelielas ražotnes izveidošanu, un, tā kā viņi veic sociālo uzņēmējdarbību, tiek plānotas darba vietas invalīdiem. Tā ir ļoti laba doma.

Vairāk nekā cita Ķirpēnos arī nav. Vecās darbnīcas tiek jauktas nost, tālāk ir vēl mazs serviss. Diemžēl veikals beidza pastāvēt, un tas ir minuss. Bet reizi nedēļā ierodas autoveikals, un pienu, maizi var nopirkt. Skatos, ka cilvēki kooperējas. Ja kāds brauc uz Dobeles lielveikaliem, ņem citus līdz

un atved vajadzīgās lietas arī tiem, kas vairs nav spējīgi aizbraukt. Ir iemācījušies dzīvot.

Iedzīvotāji darbojas arī savos dārziņos, kur audzē dārzeņus un puķes, un tie ir skaisti sakopti, kā to var redzēt, braucot pa šoseju. Brīvas zemes gan paliek arvien vairāk, jo cilvēki kļūst veci un atsakās no dārziņiem.

Mazākajiem ciemata bērniem pulcēšanās vieta ir nelielais rotaļlaukums, kuru pirms trim gadiem papildinājām ar jaunu aprīkojumu un uzlikām soliņus. Ir paredzēts, ka projekta ietvaros Auros un Ķirpēnos uzstādīs trenāžierus lielākiem bērniem. Varu diezgan droši teikt, ka uz rudens pusi varētu jau tapt trenāžieru laukums.

Tagad ir skaisti

Pagasta pārvaldes vadītājs uzteic un slavē sētņieci Valentīnu Rimdenoku, dēvējot viņu par istu ciemata saimnieci.

- Valentīna te strādāja jau sovhoza laikos, labi pazīst cilvēkus, zina viņu vajadzības. Viņa mums vienmēr pasaka, kas vajadzīgs, un pati strādā, kā saka, ar sirdi un dvēseli, ļoti rūpējas par kārtību un tīrību ciematā, lai nav «bardaks» un viss ir sakopts.

Valentīna Ķirpēnos ir dzimusi un augusi, un visa viņas dzīve te arī pagājusi.

- Es labi vēl atceros, kurš kurā mājā kādreiz dzīvoja. Es ciemu dalu tā: ir jaunie Ķirpēni un ir vecie Ķirpēni, kur Ķirpēnu iela un vecās mājas. Tās tagad ir nopirkuši jauni ļaudis, pārbūvējuši, sataisījuši, apkārt visu sakopuši. Ir tagad skaisti. Viss iet uz labu. Mainās dzīve, mainās cilvēki, un daudzus jaunos vairs nemaz nepazīstu.

Vēl jau daudz ko vajadzētu Ķirpēnos. Savu laukumu lielākiem bērniem, lai viņiem ir, ar ko nodarboties. Vajadzētu noasfaltēt vai nobruģēt ļaužu iestaigāto taku uz autobusu pieturu, lai nav jāiet un bērniem uz skolu nav jāskrien pa dubļiem.

Ļoti žēl, ka nav veikala. Visi tie, kas kādreiz strādāja kompleksā, tagad ir veci un slimī, un labi, ka vismaz ir labi kaimiņi, kas palīdz ar iepirkšanos.

Bet citādi - dzīvojam labi. Gribru pateikt paldies bagāžnieku tirdziņa saimniekiem, ka pie mums ir ierīkojuši tirdziņu. Sievietes man saka: patik iet uz turieni, satikt cilvēkus, pastaigāties, paskatīties, ko pārdod, un arī lēti ko nopirkt. Tā ir īsta izklaide svētdienā! Un ļoti labi, ka ir. Tāda kā otrā elpa.

Anita Banziņa
Autores foto

MAF

Mediju atbalsta fonds
Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem
Par lappuses saturu atbild raksta autors